

Dzieło literackie a jego filmowa adaptacja

Dzieło literackie a jego filmowa adaptacja. Na dowolnie wybranych przykładach z literatury i kinematografii światowej omów różnice między tymi dziedzinami, wynikające z odmiennych sposobów kreacji świata przedstawionego

Dzieło literackie i jego filmowa adaptacja stanowią dwa różne środki wyrazu artystycznego, które w odmienny sposób kreują świat przedstawiony. Literatura daje czytelnikowi dostęp do subiektywnych przeżyć bohaterów, ich wewnętrznych rozterek i myśli, podczas gdy film za pomocą obrazu, dźwięku i montażu kreuje przedstawienie wizualne, które ma na celu bezpośrednie oddziaływanie na zmysły widza. Oba te medium różnią się nie tylko sposobem prezentowania fabuły, ale także wykorzystywanymi technikami narracyjnymi i sposobem przedstawiania emocji czy przestrzeni. W niniejszym wypracowaniu na przykładach literackich dzieł oraz ich filmowych adaptacji omówię różnice między tymi dziedzinami, wynikające z odmiennych sposobów kreacji świata przedstawionego.

1. Literatura a film – różnice w kreacji postaci

Jedną z kluczowych różnic między literaturą a filmem jest sposób, w jaki kreowane są postaci. Literatura, dzięki swojej

narracyjnej naturze, ma możliwość zgłębiania wewnętrznych przeżyć bohaterów, ich myśli, lęków i marzeń, co pozwala na głębsze zrozumienie postaci i jej motywacji. Natomiast film, bazując na obrazie, dźwięku i dialogu, zmuszony jest do pokazania postaci w sposób bardziej zewnętrzny, co często ogranicza możliwości analizy ich psychiki.

Doskonałym przykładem jest **„Wielki Gatsby”** F. Scotta Fitzgeralda, którego filmowe adaptacje, jak ta z 2013 roku w reżyserii Baz Luhrmanna, różnią się znacznie od książki. W powieści Fitzgerald szczegółowo opisuje wewnętrzne przeżycia Gatsby'ego, jego obsesję na punkcie Daisy oraz niezrealizowane marzenia. Przez pryzmat narracji Nicka Carrawaya, czytelnik ma dostęp do złożonych refleksji bohaterów. Film, ze względu na medium wizualne, nie ma takiej przestrzeni na introspekcję, a postać Gatsby'ego jest ukazana głównie przez jego działania, dialogi i obrazy. W filmie nie ma miejsca na tak głębokie zanurzenie się w psychikę bohatera, jak to ma miejsce w powieści, co sprawia, że w adaptacji widz otrzymuje bardziej powierzchowne wyobrażenie o motywacjach postaci.

2. Narracja literacka a narracja filmowa – różnice w strukturze opowieści

Kolejną zasadniczą różnicą jest struktura narracji. W literaturze narrator ma większą swobodę w ukazywaniu wydarzeń z różnych punktów widzenia, może przeplatać różne linie czasowe, a także korzystać z narracji wewnętrznej, monologu wewnętrznego czy retrospekcji. Film, z kolei, musi stosować bardziej złożone zabiegi wizualne i dźwiękowe, aby uzyskać podobne efekty.

Przykład takiej różnicy można znaleźć w **„Zbrodni i karze”** Fiodora Dostojewskiego, której filmowe adaptacje, w tym ta z 1970 roku, muszą zrezygnować z głębokiej analizy psychologicznej głównego bohatera, Rodiona Raskolnikowa. Powieść Dostojewskiego jest pełna monologów wewnętrznych i

refleksji na temat moralności, winy oraz psychologicznych motywów zbrodni. Z kolei film, aby opowiedzieć tę historię w ograniczonym czasie, skupia się na zewnętrznych wydarzeniach i dialogach, co ogranicza możliwość wnikliwej analizy bohatera. W filmie widz jest raczej świadkiem wydarzeń niż uczestnikiem wewnętrznej przemiany postaci, jak ma to miejsce w literaturze.

Filmowa narracja nie jest w stanie w pełni oddać wewnętrznych przeżyć postaci w taki sposób, jak robi to literatura, dlatego adaptacje często muszą zmieniać lub upraszczać fabułę, by dostosować ją do medium wizualnego. Z kolei literatura pozwala na swobodniejsze manipulowanie czasem, przestrzenią i subiektywnym doświadczeniem bohaterów, co pozwala na głębsze zanurzenie się w psychologiczne niuanse postaci.

3. Przestrzeń i czas w literaturze a przestrzeń i czas w filmie

Literatura pozwala na nieskończoną elastyczność w kreowaniu przestrzeni i czasu. Autor może opisać dowolną scenerię, wprowadzić zmiany w czasie, a także używać różnorodnych technik narracyjnych, aby podkreślić pewne momenty, jak chociażby stopniowe rozwijanie akcji czy gra z czasem. Film, z drugiej strony, zmuszony jest do przedstawiania tych elementów w sposób fizyczny, co sprawia, że zmienia się sposób ukazywania przestrzeni i czasu.

Na przykład w adaptacji „**Władcy Pierścieni**” J.R.R. Tolkiena, reżyser Peter Jackson musiał zmienić wiele elementów związanych z przedstawieniem przestrzeni Śródziemia. W książkach Tolkien szczegółowo opisuje geograficzną topografię świata, jego historię oraz kulturę, a także stosuje czasową narrację, która pozwala na przedstawienie przeszłości i przyszłości. Film musi opierać się na wizualizacji tych elementów, co prowadzi do pewnych skrótów. Scenerie takie jak Rivendell czy Mordor, które w książkach są dokładnie opisane,

w filmie przedstawione są za pomocą majestatycznych kadrów i specjalnych efektów wizualnych, jednak w ograniczonym czasie nie ma miejsca na tak szczegółowe przedstawienie ich historii i kontekstu. W filmie świat Śródziemia staje się bardziej jednowymiarowy, a przestrzeń i czas są ukierunkowane na bieżącą akcję.

4. Rola symboliki i metafor w literaturze i filmie

W literaturze metafory i symbole mogą być używane w sposób subtelny i głęboki, często wymagając od czytelnika analizy i refleksji. Symbolika w książkach może być wielowarstwowa i ukryta w narracji. W filmie natomiast symbole są często bardziej bezpośrednie, wyrażane poprzez obrazy, kolorystykę, gesty postaci czy wykorzystanie muzyki.

Na przykład w powieści „**Mistrz i Małgorzata**” Michaiła Bułhakowa symbolika jest bardzo złożona i wielowarstwowa, odwołująca się do religii, filozofii oraz rosyjskiej historii. Filmowa adaptacja z 2005 roku musiała uprościć te wątki i skoncentrować się na głównych wydarzeniach, rezygnując z głębszych odniesień i subtelnych symboli, które można było dostrzec tylko w literackiej wersji. W filmie symbole są bardziej dosłowne i bezpośrednie, a ich interpretacja jest łatwiejsza do uchwycenia przez widza.

5. Podsumowanie

Adaptacja literackiego dzieła na ekran to proces pełen trudnych wyborów. Literatura daje możliwość rozbudowania wewnętrznego świata postaci, swobodnej zabawy czasem i przestrzenią oraz wykorzystywania symboliki na różnych poziomach, co sprawia, że jest to medium wymagające i wielowarstwowe. Film, z kolei, wymaga pewnych ograniczeń i uproszczeń, koncentrując się na obrazie i dźwięku, a także dostosowując narrację do fizycznych ograniczeń medium. W

adaptacjach filmowych często dochodzi do skrótów, zmian w strukturze fabularnej, a także rezygnacji z głębokiej analizy psychologicznej postaci na rzecz dynamiki akcji. Pomimo tych różnic, zarówno literatura, jak i film mają swoje unikalne możliwości wyrazu i potrafią stworzyć niezapomniane obrazy świata przedstawionego. Adaptacja może być więc zarówno wyzwaniem, jak i twórczym procesem, który przekształca literackie dzieło w nową, niezależną formę artystyczną.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.